

Ambassadeur te Washington (Van Roijen) aan minister van Buitenlandse Zaken (Beyen) en minister zonder portefeuille (Luns), 31 dec. 1954

In gesprek heden met Walter Robertson trachtte ik deze aan de hand van Uw 228 (gesprek Beyen-Stassen) ervan te overtuigen dat, wanneer de Verenigde Staten zouden blijven weigeren invloed bij Indonesië ter voorkoming van ondermijning van de Nederlandse invloed daar te lande aan te wenden, de mogelijkheid groot was, dat de Indonesische levensstandaard zou dalen en het land rijp gemaakt zou worden voor het communisme.

Robertson antwoordde met een lang betoog, waarin hij voornamelijk drie argumenten aanvoerde, waarom de Amerikaanse Ambassade in Djakarta tot dusverre geen stappen bij de Indonesische regering had ondernomen.

1. VS zouden lang niet de invloed in Indonesië bezitten, welke, ook blijkens rapporten van Matthews, door de Nederlandse regering schijnt te worden verondersteld;
2. Berichten, welke van de Amerikaanse Ambassade in Djakarta worden ontvangen, zijn dusvergeenszins alarmerend geweest. Zo zou bijvoorbeeld de onlangs begonnen anti-Nederlandse boycotactie zeer beperkt van omvang zijn en weinig effect sorteren;
3. De Amerikanen wensen niet door hun houding ertoe bij te dragen, dat de Indonesiërs, die toch al zeer wankel staan, nog meer van het Westen worden vervreemd (zegsman verklaarde letterlijk, dat men 'in afwachting van komende verkiezingen' niets moest doen om het zo précaire evenwicht te verstoren).

Ik antwoordde onder meer het volgende:

Ad 1. USA hebben tegenover Indonesische regering in ieder geval een zekere invloed. Deze invloed zal toch waarschijnlijk niet geringer zijn dan die van Verenigd Koninkrijk en India, welke beide landen, toen onlangs geweldpleging tegen Nederlanders dreigde, bereid waren op discrete wijze demarches te Djakarta te ondernemen.

Ad 2. Huidige oproep tot boycot moge dan op nog zo kleine schaal begonnen zijn, een gevaar voor uitbreiding houdt zij zeker in en de Indonesische regering heeft verantwoordelijkheid om ook dergelijke 'beperkte' acties tegen te gaan, voordat zij uit handen lopen. Overigens was, naar mijn mening, deze actie symptomatisch voor het kunstmatig opgezweepte anti-Nederlandse sentiment. Men behoorde in dit verband ook te denken aan de zeer anti-Nederlandse uitlatingen op het onlangs gehouden partijcongres van de PNI.

Ad 3. Ik herhaalde, dat juist door Nederlandse economische positie in Indonesië te ondermijnen, men het communisme in dat land in de hand wakte.

In aansluiting hierop vroeg ik Robertson op de man af, of hij niet begrijpen kon, dat er in Nederlandse kringen van regering en parlement grote teleurstelling heerst, wanneer de Amerikanen telkens (en zulks niet alleen in geval van Nieuw-Guinea), wanneer zij tussen de NATO-partner Nederland en het 'neutralistische' Indonesië moeten kiezen, zich op hun 'strikt neutrale' houding beroepen. Hierop reageerde Robertson (evenals bij een vorige gelegenheid) met vergezochte redenering, dat wanneer wij Nederlanders enige verbittering voelen over het feit, dat de Amerikanen, die zelfde uiteindelijke doel nastreven als wij, andere middelen menen te moeten gebruiken, wij niet moeten vergeten, dat vele Amerikanen soortgelijke gevoelens koesteren, wanneer zij zien, dat Nederland, dat in Azië hetzelfde doel nastreeft als de USA, dit doel meent te kunnen bereiken door communistisch China te erkennen en met dat land handel te drijven.

Aan het slot van dit onderhoud, dat niet zeer vruchtbaar was, beloofde Robertson mij evenwel, dat hij opnieuw aan de Amerikaanse Ambassade zou seinen, teneinde een evaluatie van de toestand in het licht van mijn mededelingen te verkrijgen.

Enige indruk had mijn betoog betreffende een daling van de levensstandaard en een bevordering van het communisme als gevolg daarvan toch wel gehad.

Voor gebruik bij toekomstige gesprekken van medewerkers en mijzelf met andere autoriteiten op State Department en elders zou ik gaarne beschikken over alle eventuele nieuwe gegevens betreffende systematische ondermijning van de Nederlandse economische positie door boycot of anderszins in Indonesië.